

Inteligența artificială și drepturile de autor. Cazul AI Act

Prof. univ. dr. **Mircea DUȚU**
Director emerit al Institutului de Cercetări Juridice
al Academiei Române
Președintele Universității Ecologice din București

ABSTRACT

The articulation between generative AI and copyright is an increasingly topical, complex, and evolving problem. Entitled persons are afraid of not being remunerated in the absence of effective transparency that would allow them to know whether their creations have been used, without consideration, and AI providers are not in a position to know whether authors have expressly prohibited their creations through an *opt-out* clause and thus expose themselves to legal prosecution. In the face of the novelty and legal difficulties posed by copyright enforcement in relation to the training of generative AI models, EU regulations (Directive 2019/790 and Regulation 2024/1689) do not provide sufficient and always adequate answers. Adopted more than 3 years before the technical emergence of generative AI, the Directive does not fully resonate with the current level of technological development of AI, and the Regulation, given its generality and priority objectives, refers to the Directive (as a special regulation of copyright and related rights) thus resulting in an incomplete legal regime situation that is less adapted to the specificities of the field. In addition, the intervention of the artificial element generates fundamental philosophical and logical aspects related to the legal situation of mixed creations or due exclusively to "intelligence" so-called "artificial". Under such conditions, case law, with its well-defined role tries to fill, through a creative approach, the regulatory vacuum, the promotion of alternative protection strategies for the different categories of intellectual creations is considered, and the doctrine formulates *lege ferenda* proposals. In the conditions of the European regulation crisis, in the context of geo-economic and technological resettlements, of the affirmation of several global paths of AI development, a possible solution is represented by a mixed approach, between voluntary and mandatory, transitory and permanent, ethical and legal. At the same time, the relevant European legal regime must be placed in the context of comparative law.

Keywords: *copyright*; IA; AI Act; Directive (EU) 2019/790; transparency; *faire use*; AI case law; *opt-out* clause; *input*.

REZUMAT

Articulația între IA generativă și drepturile de autor e o problemă din ce în ce mai actuală, mai complexă și evolutivă. Persoanele îndreptățite se tem a nu fi remunerate, în lipsa unei transparențe efective, care să le permită a ști dacă creațiile lor au fost utilizate, fără contrapartidă, iar furnizorii de IA nu sunt în măsură să cunoască dacă autorii au interzis în mod expres, printr-o clauză de *opt-out* creațiile lor și se expun astfel urmărilor judiciare. În fața ineditului și dificultăților juridice pe care le ridică respectarea drepturilor de autor în raport cu antrenamentele modelelor de IA generativă, reglementările UE (Directiva 2019/790 și Regulamentul 2024/1689) nu oferă răspunsuri suficiente și întotdeauna adecvate. Adoptată cu peste 3 ani înainte de apariția tehnică a IA generativă, directiva nu rezonază pe deplin cu actualul nivel de dezvoltare tehnologică a IA, iar regulamentul, dată fiind generalitatea și obiectivele sale prioritare, face trimitere la directivă (ca reglementare specială a drepturilor de autor și drepturilor conexe) rezultând astfel o situație de regim juridic incompletă și mai puțin adaptată particularităților domeniului. În plus, intervenția elementului artificial generează aspecte de filosofie și logică fundamentale legate de situația

juridică a creațiilor mixte sau datorate în mod exclusiv „inteligentei” zise „artificiale”. În atari condiții, jurisprudența cu rolul său bine determinat încearcă a suplini, printr-o abordare creativă, vidul reglementar. Se are în vedere promovarea de strategii de protecție alternativă pentru diferitele categorii de creații intelectuale, iar doctrina formulează propuneri de *lege ferenda*. În condițiile crizei reglementării europene, în contextul reșezărilor geo economice și tehnologice, a afirmării mai multor căi mondiale de dezvoltare a IA o soluție posibilă o reprezintă o abordare mixtă, între voluntar și obligatoriu, tranzitoriu și permanent, etic și juridic. În același timp, regimul juridic european pertinent se impune plasat în contextul de drept comparat.

Cuvinte-cheie: *drepturi de autor; IA; AI Act; directiva (UE) 2019/790; transparență; faire use; jurisprudența IA; clauză opt-out; input.*

Sistemele de IA generativă sunt adesea antrenate utilizându-se opere protejate de drepturile de autor. Într-adevăr, din ce în ce mai multe persoane recurg la ele pentru a crea conținuturi cum ar fi imagini, texte ori muzică, capabile să îndeplinească sarcini precum a rezolva probleme ori a îndeplini alte activități, în mod obișnuit și natural umane. Nu în ultimul rând, ele sunt automatizate, fiind programate de către umani și se înscriu într-un demers lipsit de sens. Mașina nu are facultatea de a înțelege, nu e dotată cu înțelepciune, o calitate tipic umană. Modelele de IA sunt obiecte tehnice care, combinate cu alte noutăți tehnologice, ca de pildă, accelerarea ritmului transferurilor de date, furnizarea de servicii informative la cerere pe internet ori obiectele conectate producătoare de mase de date, deschid calea spre ceea ce unii denumesc cea de-a patra revoluție industrială. În același timp, sistemele de IA (SIA) au pătruns în toate sectoarele: științe, sănătate, industrie, artă etc. Asemenea aplicații tehnologice emergente se află în centrul problematicei relative la proprietatea intelectuală, care este unul dintre domeniile cele mai afectate de IA, în special în privința drepturilor de autor. Mizele juridice sub adiacente sunt, la rândul lor, multiple: identificarea autorilor, remunerarea, exploatarea operelor, transparență etc. În special, *Large language model* (LLM) ori modelele de uz larg, precum Midjourney, ChatGPT, Dall-E, bulversează și influențează tot mai mult dreptul de autor. Aceste modele generative sunt antrenate asupra unui mare ansamblu de date, din care o anumită parte e protejată de dreptul de autor, cu precădere conținuturi culturale. Spre a se ajunge la un sistem de IA elaborat, datele sunt colectate în mod masiv de pe internet pentru a fi antrenate în acest scop. Respectivul este efectuat prin intermediul procedurilor automatizate de scraping, care extrag mari cantități de date plecând de la site-uri web. Pentru a bloca aspirarea de conținuturi care ar putea fi protejate, unii editori interzic utilizarea roboților de cercetare pe site-urile lor. Nu întâmplător, printre SIA interzise de *Regulamentul (UE) nr. 2024/1689 din 13 iunie 2024 de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială* (AI Act sau RIA) figurează și cei care realizează scraping de imagini faciale. Acesta permite circumscrierea la sursă a unei tehnici care favorizează dezinformarea și limitează protecția autorilor surselor.

Atingerile aduse drepturilor de autor rămân una din devianțele majore ale IA generative. Ele afectează îndrituirii precum dreptul la imagine, dreptul la o informare loială, la transparență.

Generarea de imagini pune în discuție libertatea de expresie, chiar de creație, libertatea de informare și riscul de manipulare.

Utilizările sistemelor de IA sunt, așadar, multiple și diverse și, în același timp, ridică numeroase probleme juridice printre care titularitatea drepturilor de proprietate intelectuală.

În acest context de evoluții și exprimând sporierea preocupărilor și nevoia inițierii procesului de răspunsuri juridice adecvate, inclusiv reglementare, Confederația Internațională a Societăților de Autori și Compozitori (CISAC) a publicat, la 4 decembrie 2024, primul studiu mondial privind

impactul IA generative asupra activității creatorilor¹. Evaluarea previzionează că veniturile acestora ar urma să scadă, sub impactul automatizării și al consecințelor sale, între 2025 și 2028 cu 24% în sectorul muzical și cu 21% în cel audiovizual. Piața conținuturilor generate de SIA ar trebui să crească în mod exponențial în acea perioadă trecând de la 3 miliarde de euro la 64 de miliarde de euro în 2028. Un spor care nu ar profita cu nimic creatorilor, din cauza „efectului de substituție a IA în privința operelor lor”, concluzionează investigația respectivă. Confederația Internațională a Societăților de Autori și Compozitori (care reprezintă 6 milioane de creatori la nivel mondial) a propus ca respectivul studiu, prin concluziile sale, să servească drept ghid pentru decidenții politici în toate dezbaterile privind legislația IA și dezvoltarea sa corespunzătoare.

Desigur, din această perspectivă, problematica juridică aferentă poartă asupra a două fațete fundamentale. Prima dintre ele, privește protecția sistemelor de inteligență artificială ca atare; instrumentele clasice ale proprietății intelectuale, precum dreptul de autor, brevetul ori dreptul bazelor de date, devin aplicabile, cu particularitățile și aspectele adaptative necesare. Se ridică, în acest sens, și întrebarea dacă e util ca asemenea instrumente tradiționale să fie completate prin alte elemente de protecție, precum și condițiile de aplicare a secretului afacerilor.

Cea de-a doua, pornește de la realitatea că, odată elaborată, structura de SIA, spre sporirea învățării sale, are nevoie să fie alimentată printr-un mare volum de documente preexistente; identificat prin termenul de *input*, se naște întrebarea care e statutul juridic al acestui complex de date de învățare? *Last but not least*, odată documentul generat de SIA, care sunt titularii drepturilor asupra conținuturilor astfel rezultate ori *output*?

Principala problemă dezbătută doctrinal și dilemă în căutare de răspunsuri practice o reprezintă protecția drepturilor de autor în cadrul elaborării, utilizării SIA și valorificării rezultatelor sale, știut fiind faptul că IA analizează date pentru a extrage scheme și a formula predicții, combinând mari ansambluri de informații prin intermediul algoritmilor, ori definește reguli pentru a permite softului să înțeleagă respectivele scheme extrase din date. Totodată, și în alt plan, dar semnificativ, în general în Europa, dar și în spectru internațional, dreptul de autor protejează operele originale create de ființele umane. Cele generate în întregime de IA fără o contribuție de inteligență umană semnificativă, nu sunt, de regulă, ocrotite juridic. Totuși, dacă o operă e rezultatul unei combinații creative a prompturilor și a selectărilor de către un utilizator, ar putea fi protejate, dar chestiunea rămâne deschisă și răspunsul concret va depinde, în mare parte, de jurisprudență, în absența unor reglementări speciale².

I. Preocupări internaționale privind încadrarea etico-juridică a IA și drepturile de autor

Rezonanțele apariției și utilizării, pe scară tot mai largă, a aplicațiilor de inteligență artificială asupra drepturilor de autor fac din ce în ce mai frecvent obiectul dezbaterilor forurilor de interes și preocupărilor de reglementare ale instanțelor competente, în contextul general al impactului aferent declanșării „revoluției IA”. Astfel, problematica a fost antamată în lucrările Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI) încă din 2019, ridicându-se, în acest sens, probleme cruciale privind inovarea și creația în domeniul IA, sub aspectele găsirii unui just echilibru între valoarea invențiilor și creațiilor umane și a celor decurgând din IA și necesitatea și dimensiunea ajustărilor ce se impun cadrelor de proprietate intelectuală, în condițiile noilor tehnologii. Dialogul între organizație și statele membre, precum și alte părți interesate, poartă, de asemenea, și în privința incidenței inteligenței artificiale asupra politicilor în materie de proprietate intelectuală.

---

¹ *Study in the economic impact of Generative AI in the Music and Audiovisual Industries*, CISAC & PMP Strategy, December 2024.

² A. Bensamoun, *Intelligence artificielle et propriété intellectuelle*, în: A. Bansamoun, Gr. Loiseau, „Droit de l'intelligence artificielle”, 2e édition, LGDJ, Paris, 2022, p. 285-320.

Reflecțiile europene în domeniu, impulsionate de inițierea unor procese efervescente de încadrare etică și juridică a fenomenului, au generat adoptarea, la 20 octombrie 2020, a *Rezoluției* Parlamentului European *referitoare la drepturile de proprietate intelectuală pentru dezvoltarea tehnologiilor în domeniul inteligenței artificiale* [020/2015 (INI)]. Documentul pornește de la două constatări importante; prima, potrivit căreia „evoluțiile recente din domeniul IA și al tehnologiilor emergente similare reprezintă un progres tehnologic considerabil, care creează oportunități și provocări pentru cetățenii, întreprinderile, administrațiile publice, creatorii și sectorul apărării din Uniune” (considerentul C), iar cea de-a doua că, deopotrivă, acestea „pot face dificilă trasabilitatea drepturilor de proprietate intelectuală și a aplicării lor la operele generate de IA, împiedicând, astfel, creatorii umani, ale căror opere originale sunt utilizate pentru a alimenta aceste tehnologii, să fie remunerați în mod echitabil” (considerentul D). Se subliniază, în această perspectivă, necesitatea unei abordări „centrată pe om a IA, care să fie în conformitate cu principiile etice și cu drepturile omului, pentru ca tehnologia să rămână un instrument în serviciul cetățenilor și al binelui comun” (considerentul E), faptul că „Uniunea reprezintă nivelul adecvat de reglementare în domeniul tehnologiilor IA pentru a evita fragmentarea pieței unice și dispoziții și orientări naționale diferite”, iar „un cadru de reglementare pe deplin armonizat al UE” va „avea potențialul de a deveni un criteriu normativ de referință la nivel internațional” (considerentul F).

În acest sens, în rezoluție se subliniază importanța deosebită a „protecției echilibrate a drepturilor de proprietate intelectuală în ceea ce privește tehnologiile IA, precum și caracterul multidimensional al unei astfel de protecții și, în același timp, importanța asigurării unui nivel ridicat de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală, a creării de securitate juridică și a consolidării încrederii necesare pentru a încuraja investițiile în aceste tehnologii și a asigura viabilitatea pe termen lung a acestora și utilizarea lor de către consumatori”. În spiritul unei atari exigențe se „consideră că Uniunea are potențialul de a deveni un lider în crearea de tehnologii bazate pe IA dacă adoptă un cadru de reglementare operațional care este evaluat periodic în lumina evoluțiilor tehnologice și prin implementarea politicilor publice proactive, în special în ceea ce privește programele de formare și sprijinul financiar pentru cercetare și pentru cooperarea dintre sectorul public și cel privat”. Nu în ultimul rând, se relevă faptul că „instituirea unui mediu favorabil creativității și inovării prin încurajarea utilizării tehnologiilor IA de către creatori nu trebuie să se facă în detrimentul intereselor creatorilor umani, și nici în cel al principiilor etice ale Uniunii” (pct. 6). Deși, în mod evident, un document de *soft law*, rezoluția parlamentară are posibilitatea să creeze premisele și, totodată, să ofere orientările generale ale viitoarei reglementări ferme a domeniului, în spiritul și în cadrul dezvoltărilor AI Act.

II. Abordarea ecuației respectării drepturilor de autor în utilizările IA în dreptul UE

Asumată în ultimii ani, deopotrivă, dar în mod inevitabil limitată, din perspectiva legislației privind drepturile de autor și drepturile conexe și, respectiv, normele armonizate referitoare la inteligența artificială, abordarea raportului dintre respectarea proprietății intelectuale și promovarea inovației tehnologice și valorificarea rezultatelor sale rămâne insuficientă și incompletă și are nevoie de corelări și armonizări adecvate, prin reglementări ulterioare, transversale și adaptate unei atari perspective. Din această perspectivă este vorba de excepții și limitări prevăzute de Directiva (UE) 2019/790 și, respectiv, de măsurile de transparență instituite de AI Act și care vor fi precizate prin Codul de bune practici privind modelele de IA de uz general din 2025.

1. Excepții și limitări ale drepturilor de autor și drepturilor conexe în favoarea IA în condițiile Directivei (UE) nr. 2019/790. Aplicațiile de inteligență artificială pot fi antrenate cu

mari ansambluri de date (fotografii, articole de presă ori creații artistice), creații susceptibile de a beneficia de protecția drepturilor de autor și a drepturilor conexe. Din acest punct de vedere, prima problemă care se ridică este aceea dacă, înainte de utilizarea lor de către furnizorii de IA, este cerută autorizarea din partea titularilor respectivelor drepturi. Ca principiu, dezvoltatorul de SIA ar trebui să ceară acceptul titularului drepturilor, în afară de cazul aplicării excepțiilor ce operează în materie. În această privință *Directiva (UE) 2019/790* a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 *privind dreptul de autor și drepturile conexe pe piața unică digitală* (Directiva) a introdus o serie de excepții, deschizând explorarea de texte și date pertinente în contextul IA. În consonanță cu obiectivele actului legislativ de „modernizare a anumitor aspecte ale cadrului juridic al Uniunii în materia dreptului de autor pentru a ține seama de evoluțiile tehnologice și de noile canale de distribuție a conținuturilor protejate din cadrul pieței interne” (considerentul 83, Preambul) și cel de a facilita dezvoltarea *open data* și a tehnologiilor de IA, dreptul de autor și dreptul producătorului de baze de date au fost limitate. Astfel, directiva stabilește norme privind excepții și limitări ale dreptului de autor și ale drepturilor conexe care autorizează extragerea de texte și de date, denumită *data mining*, în vederea facilitării dezvoltării, IA prezervând, totodată, drepturile exclusive ale creatorilor. Potrivit textului, titularii drepturilor pertinente pot să refuze ca respectivele conținuturi care le aparțin să fie utilizate spre explorarea de texte și de date. În acest sens, prevederile art. 3 alin. (1) al Directivei stabilesc faptul că „Statele membre prevăd o excepție privind drepturile prevăzute la articolul 5 litera (a) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 96/9/CE (din 19 martie 1996 privind protecția juridică a bazelor de date, n.n.), la articolul 2 din Directiva 2001/29/CE (din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională, n.n.) și la articolul 15 alineatul (1) din prezenta directivă pentru reproducerea și extragerile efectuate de organizațiile de cercetare și de instituțiile de conservare a patrimoniului cultural pentru a realiza extragerea textului și a datelor în scopuri de cercetare științifică privind opere sau alte obiecte protejate la care au acces în mod legal.” Această excepție se aplică sistemelor de IA, având în vedere că e vorba de o extragere a textului și a datelor înțeleasă ca „orice tehnică analitică automatizată care vizează analizare textului și a datelor în formă digitală pentru a genera informații precum modele, tendințe și corelații, fără însă a se limita la acestea” (art. 2 pct. 2 din actul legislativ). Din moment ce finalitatea extragerii e științifică, autorii nu au posibilitatea de a se opune la reproducerea digitale *via* acestei extrageri. Pentru alte finalități nespecificate în text, autorul inițial are posibilitatea să-și exercite *opt-out*-ul său. Cu alte cuvinte, respectiva extragere de text și date devine posibilă dacă autorul nu se opune în mod expres. Textul unional-european nu e lipsit de critici. Adoptat cu peste trei ani înainte de dezvoltarea IA generative (în noiembrie 2022), el nu s-a putut raporta, în mod adecvat, la experiențele respectivei tehnologii; în plus, articolul 4 a fost introdus în grabă, în ultimele momente ale negocierilor privind directiva, în preocuparea de a acoperi unele cazuri specifice. Cu toate acestea, directiva reprezintă o bază legală universală pentru antrenamentul IA generative. Chiar dacă RIA a fost adoptat (definitiv) la 13 iunie 2024, el face referință la directivă în privința dreptului de autor, rezultând un decalaj nu numai temporal, ci și de înțelegere și tratare juridico-tehnică a aspectelor aferente. Astfel, nu s-a ținut seama în mod suficient și adecvat de toate particularitățile IA. În plan tehnic, antrenamentul acestor sisteme nu e pe deplin asimilabil cu exploatarea textelor de date. Tot așa, potrivit art. 4, utilizarea de opere în scopuri de antrenament nu e autorizată decât dacă titularul dreptului nu se opune în mod activ, făcând *opt-out*. Unii experți consideră că o atare dispoziție ar fi contrară dreptului internațional pertinent (respectiv Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice din 9 septembrie 1886, la care România a aderat prin Legea nr. 77 din 1998). Nu în ultimul rând, din punct de vedere practic se pune problema de a ști cum trebuie formulat un atare refuz de autorizare. O asemenea situație e cu atât

mai nesatisfăcătoare cu cât dezvoltatorii de IA pot avea dificultăți în a identifica conținuturile disponibile ori rezervate de creatori și de persoanele îndreptățite. Insecuritatea juridică e, în atari condiții, manifestă. În acest sens, se studiază posibilitatea stabilirii unui registru european centralizat al *opt-out*-urilor, ca o soluție pragmatică a problemei. Asemenea și alte imperfecțiuni ale Directivei și-ar putea găsi rezolvarea în viitorul apropiat, având în vedere că însuși actul legislativ unional-european prevede posibilitatea unei reexaminări a textului său, începând din iunie 2026.

O primă jurisprudență relevantă de drept comparat, în problemă, o reprezintă decizia din 27 septembrie 2024 a Tribunalului din Hamburg în care, în fapt, fotograful Robert Kneschke reproșa platformei LAION (organizație fără scop lucrativ germană, cunoscută pentru faptul că pune la dispoziție seturi de date pentru antrenament) ar fi integrat o fotografie a lui în cadrul bazei sale de date care era, ca urmare, utilizată de furnizorii de modele de IA³. Entitatea pârâtă nu a contestat că a reprodus fotografia respectivă, dar a invocat beneficiul excepției de extracție de date prevăzut la art. 3 și 4 din Directiva (UE) 2019/790. Tribunalul a conchis că nu există o încălcare a dreptului de autor, pe considerentul că dezvoltarea unei baze de date intră în câmpul de operare al actului legislativ unional-european. Astfel, prima excepție prevede în special posibilitatea pentru organismele de cercetare și instituțiile pentru patrimoniu cultural să realizeze extrageri de texte și de date în scopuri de cercetare științifică, din opere ori alte obiecte protejate la care au acces în mod licit și fără să ceară autorizarea titularilor drepturilor. Cea de-a doua excepție se referă la posibilitatea de a efectua asemenea extrageri în orice scop (inclusiv comercial), cu condiția ca titularul drepturilor să nu-și fi rezervat drepturile sale (și, deci, procedează la ceea ce se denumește un „opt-out”). În speță, platforma de punere la dispoziție de fotografii și ilustrații cu titlu oneros interzicea în mod explicit reproducerea neautorizată. În consecință, LAION nu se putea prevala de cea de-a doua excepție.

Cu toate acestea, tribunalul a statuat că crearea unui dataset constituie o activitate de cercetare științifică, chiar dacă acesta putea să fie utilizat de entități comerciale. Instanța a constatat, în special, că colectarea de date de LAION apoi punerea la dispoziție în mod liber de dataset, cu precădere pentru structurile de cercetare, putea constitui una din etapele mai generale ale procesului de cercetare științifică, când chiar dataset, în sine, nu ajungea la un câștig de cunoștințe noi. Așadar, rezulta că entitatea fără scop lucrativ putea să beneficieze de prima excepție de extragere de texte și date în scopuri de cercetare științifică. Conform jurisprudenței germane, o entitate precum LAION, care dezvoltă baze de date ce pot fi utilizate de furnizorii de sisteme de IA, ar putea beneficia în acest mod de excepția de extragere de date, care îi permite să reproducă opera fără autorizarea titularului și aceasta fără să fie constrâns să stabilească o politică de respectare a rezervelor drepturilor de autor și de transparență.

În SUA, în aceeași problemă generală, o primă jurisprudență pare a deschide calea, prin intermediul precedentului creat, indemnizării persoanelor îndreptățite. Printr-o hotărâre din 11 februarie 2025 a unui tribunal din Delaware, pronunțată într-o cauză în care Thomson Reuters reproșa societății Ross Intelligence de a se fi servit de platforma sa de cercetare și de conținutul juridic denumit „Westlaw”, pentru antrenarea modelului său de IA; pârâta s-a apărat susținând că respectiva operațiune se plasa sub excepția „utilizării echitabile” („fair use”) care acorda dreptul, cu anumite condiții, de reutilizare a conținutului protejat de dreptul de autor. Totuși judecătorul american a reținut că „fair use” nu se putea aplica utilizării făcute de Ross Intelligence, în special în aceea că ea avea intenția de a dezvolta un concurent juridic al platformei juridice a Thomson Reuters și a conchis, în acest mod, la încălcarea drepturilor de autor. Chiar dacă această decizie nu

---

³ Hamburg District Court, 310 O. 22723, *LAION v. Robert Kneschke*.

are impact asupra situației jurisprudențiale europene, ea subliniază importanța chestiunii reutilizării conținuturilor protejate pentru antrenarea modelelor de inteligență artificială⁴.

Pentru moment, e delicat să se surprindă o tendință netă a poziției reținute de jurisprudența pertinentă a statelor membre ale UE. Decizia tribunalului german invocată marchează o primă pistă de explorare, reținând o interpretare largă a excepției de extragere de texte ori de date, dar nu este sigur că va fi adoptată și în alte țări, precum în România, unde se aplică regula că excepțiile sunt de strictă interpretare. În orice caz, va trebui să se analizeze conținuturile autorizării extragerii de texte ori de date în scopuri științifice și cele în care se va situa cea în scopuri comerciale, iar autorii vor putea să-și exercite dreptul de opoziție, cu condiția de a fi anticipat și a fi stabilit un *opt-out*.

2. Situația drepturilor de autor în AI Act. Reglementarea dreptului de autor reprezintă o dimensiune semnificativă a dreptului UE al inteligenței artificiale. Regulamentul (UE) 2024/1689 din 13 iunie 2024 *de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială*, care vizează instituirea unui cadru european de a promova adoptarea inteligenței artificiale (IA) centrate pe factorul uman și fiabilă, asigurând în același timp un nivel ridicat de protecție a sănătății, a siguranței și a drepturilor fundamentale, nu tratează în mod specific proprietatea intelectuală în general, și drepturile de autor în special. Se prevede, totuși, o obligație pentru furnizorii de modele de IA de a lua măsuri vizând respectarea drepturilor de autor, în particular dezvoltată prin Directiva (UE) 2019/790 din 17 aprilie 2019. Miza în cauză se referă la găsirea unui echilibru în care să se prezeve dreptul de autorizare al autorilor a conținuturilor sau a persoanelor îndreptățite și o justă remunerație, atunci când conținuturile lor sunt, dacă nu reproduse, în orice caz, utilizate în datele de antrenament, de către furnizori prin ceea ce se denumește „recoltare”.

Furnizorii care pun pe piața Uniunii modele de IA de uz general trebuie să respecte obligațiile pertinente prevăzute de regulament⁵. În acest sens se impune ca ei să stabilească o politică vizând respectarea legislației UE privind drepturile de autor și drepturile conexe, în particular spre a identifica și respecta rezervarea drepturilor exprimate de titularii drepturilor conform art. 4 (4) din directiva (UE) 2019/790. Oricare dintre ei e ținut să se conformeze acesteia, indiferent de jurisdicția în care se derulează actele respective cu titlul dreptului de autor, care stau la baza antrenării modelelor, din necesitatea garantării condițiilor de concurență echitabilă în sector, spre evitarea obținerii unui avantaj concurențial pe piață prin aplicarea de norme în materie de drepturi de autor mai puțin ridicată decât cele prevăzute în plan unional-european. Referitor la obligația de a pune la dispoziția publicului un rezumat al conținutului utilizat pentru antrenament, Oficiul pentru IA va trebui să verifice dacă furnizorul și-a îndeplinit această exigență, fără a verifica ori evalua operă cu operă datele de antrenament în ceea ce privește respectarea dreptului de autor. RIA nu afectează aplicarea regulilor în acest din urmă domeniu stipulate de dreptul UE. Respectarea obligațiilor ce incumbă furnizorilor de modele de IA de uz general se cere a corespunde și a fi proporțională tipului de atari furnizori, excluzând necesitatea de conformare pentru persoanele care dezvoltă și utilizează modele în scopuri neprofesionale ori de cercetare științifică, care ar trebui totuși să fie încurajate să o facă în mod voluntar. Fără a prejudicia legislația unional-europeană privind dreptul de autor, respectarea acestor obligații se impune să țină cont de mărimea furnizorului și permite întreprinderilor mici și mijlocii să recurgă la metode

---

⁴ Tribunalul districtului Delaware, 2 februarie 2025: *Thompson Reuters Enterprise Centre c. Ross Intelligence Inc.*, nr. 1:20-cv-00613-SB. A se vedea și M. Duțu, *Utilizarea datelor protejate prin drepturi de autor pentru antrenarea sistemelor IA: cauza Thompson Reuters v. Ross Intelligence*, ODIA, 24 aprilie 2025.

⁵ M. Duțu, *Elemente de dreptul inteligenței artificiale*, Editura Universul Juridic, București, 2025, p. 170.

simplificate de conformare, care nu trebuie să prezinte un cost excesiv și să descurajeze utilizarea unor asemenea modele. În caz de modificare sau de reglare finală a unui model, obligațiile ce incumbă furnizorilor de modele de IA de uz general vor trebui să se limiteze la respectiva modificare sau reglare finală, de exemplu la completarea documentației tehnice existente cu informații asupra modificărilor, inclusiv a noilor surse și date de antrenament, în vederea conformării cu obligațiile relative la lanțul de valori instituite prin regulament.

După cum e cunoscut, modelele de inteligență artificială care se exprimă prin aplicațiile de IA generativă sunt construite prin învățare, plecând de la datele de intrare, care servesc la antrenament, implicând tehnici conexioniste (prin opoziție cu abordarea simbolică). Aceste date masive, printre care se găsesc și conținuturi protejate prin dreptul de autor și drepturile conexe, sunt colectate pe web ori recuperate plecând de la baze de date furnizate de terți și puse la dispoziție pentru formarea de IA. Instrumentul astfel creat permite apoi generarea de conținuturi sintetice, uneori chiar concurente conținuturilor umane care intră (intrate). Asemenea modalități de funcționare ne arată două puncte de întâlnire între IA și creație; mai întâi, în amonte, producerea unui model de inteligență artificială necesitănd previziunea aplicării dreptului la creație, chiar și în privința celui al „uneltei” (instrumentului); apoi, în aval, funcționarea IA generative implică a ne întreba asupra aplicării dreptului la creația de către instrument. Desigur, la acest moment de dezvoltare a tehnologiilor și de aplicare a dreptului pertinent, prioritar este primul aspect și acesta concentrează atenția oficială, a celor direct interesați și a opiniei publice, în general, precum și pentru reglementarea și jurisprudența domeniului.

În principiu, datele aflate sub asemenea drepturi nu pot să fie utilizate fără autorizație (care implică, cel mai adesea, o remunerație), în afară de situația în care legislatorul a suspendat aplicarea monopolului, într-un caz de excepție. Spre a permite persoanelor îndreptățite să-și exercite drepturile lor, RIA a impus, cu toate acestea, o obligație de transparență privind conținuturile care au servit la antrenament, spre a se putea controla și acționa ca atare.

2.1. Obligația de transparență. Prevederile art. 53 alin. (1) din RIA supun furnizorii de modele de IA de uz general, inclusiv atunci când acestea sunt lansate sub licență liberă și deschisă la două obligații. Prima, se referă la punerea în aplicare a unei politici vizând respectarea dreptului UE privind drepturile de autor și drepturile conexe și, în special, identificarea și respectarea, inclusiv pe baza stadiului cel mai avansat al tehnologiei, a unei rezervări a drepturilor exprimate în temeiul articolului 4 alin. (3) din Directiva (UE) 2019/790 (reproducere și extrageri din opere și din alte obiecte protejate accesibile în mod legal în scopul extragerii textului și a datelor) [art. 53 alin. (1) lit. (c)]⁶. Prin comparare cu Regulamentul (UE) 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date [Regulamentul general privind protecția datelor] (RGDP), în acest caz se impune un fel de „*compliance by design*”. Exigența privește pe toți actorii care doresc să pătrundă pe piața europeană, oricare ar fi locul unde se derulează actele pertinente.

Un cod de bune practici pentru IA de uz general orientează măsurile menite să asigure conformitatea cu litera și spiritul AI Act, prin respectarea regulilor de transparență, guvernanta și management al riscurilor. În al doilea rând, aceiași furnizori sunt ținuti să elaboreze și să pună la dispoziția publicului un rezumat suficient de detaliat cu privire la conținutul utilizat pentru antrenarea modelului de IA de uz general, în conformitate cu modelul furnizat de Oficiul pentru IA [art. 53 alin. (1) lit. (d)].

Textele regulamentului au generat o serie de reacții și poziționări, inclusiv oficiale, în țările membre ale Uniunii, îndeosebi în Franța. Astfel, plecând de la faptul că măsura respectării

---

⁶ A. Bensoussan, J. Bensoussan, V. Bensoussan-Brulé, *Le règlement européen sur l'intelligence artificielle. Synthèse, points clés et analyse article par article*, Editions Bruylant, Bruxelles, 2025, p. 457.

drepturilor va depinde de punerea în practică a obligațiilor stipulate, ministerul francez al culturii a solicitat lămuriri/clarificări Consiliului Superior al Proprietății Literare și Artistice asupra sensului de acordat sintagmei „rezumat suficient de detaliat”, expresie care „poartă în sine stigmatul unui intens lobbying”⁷. Raportul rezultat și publicat spre a răspunde dilemei, a notat, cu titlu liminar, că exigența de transparență se întinde dincolo de proprietatea literară și artistică, așa cum rezultă și din considerentul 107 al Regulamentului, conform căruia, elaborarea rezumatului se înscrie într-un obiectiv de transparență privind datele de antrenament, „inclusiv textul și datele protejate de legislația privind dreptul de autor”. Adoptând o lectură globală, contextuală și finalistă a dispozițiilor pertinente, documentul recomandă ca dispoziția să poată avea un „efect util”, așa cum cere, în mod constant, jurisprudența Curții de Justiție a UE, în interpretarea anumitor reguli. Pentru că rezumatul are ca obiectiv „a facilita părților cu interese legitime, inclusiv titularilor drepturilor de autor, să-și exercite drepturile și să asigure respectarea drepturilor lor în temeiul dreptului Uniunii”, fără a afecta secretele comerciale și informațiile de aceeași natură, confidențiale ale furnizorilor de IA, el trebuie să fie „cuprinzător, în loc să fie detaliat din punct de vedere tehnic”. Ca urmare, acest document public se impune să permită identificarea utilizării potențiale a unei opere ori a unui conținut protejat, dar nu a detalia cum acest conținut a fost utilizat. Informațiile tehnice relative la tokenizare, la procesul de filtraj nu figurează în text. Ceea ce raportul de misiune a exprimat sugestiv printr-o metaforă culinară „ingredientele, dar nu și rețeta”⁸. În pofida ordinii legislative astfel stabilite, sub impactul noilor evoluții de geopolitică a IA și cel al cerințelor cursei competiției tehnologice se înregistrează o tendință ca orientările elaborate în aplicarea AI Act să nu răspundă obiectivelor enunțate. Ca ansamblu de linii directoare vizând conformarea la prescripțiile reglementare pertinente, în particular pentru perioada intermediară dintre intrarea în vigoare a obligațiilor furnizorilor de IA de uz general (august 2025) și adoptarea de norme (cel mai târziu august 2027), codul de bune practici ocupă un loc important în conturarea conținutului și asigurarea efectivității dreptului UE în materie.

2.2. *Codul de bune practici privind IA de uz general* (a cărei versiune finală, publicată la 10 iulie 2025, va fi supusă dezbaterii, inclusiv publice, și acceptării de către statele membre și va fi însoțită/completată de liniile directoare ale CE privind conceptele-cheie legate de modele de IA de uz general) este un instrument voluntar, elaborat de experți independenți, în cadrul unui proces multipartit, conceput spre a ajuta industria și furnizorii de modele de IA de uz general să respecte obligațiile prevăzute în RIA, asigurându-se că modelele de IA de uz general introduse pe piața europeană sunt sigure și transparente, inclusiv cele mai puternice. Este, totodată, o modalitate prin care destinatarii documentului pot să demonstreze conformitatea cu obligațiile relevante ce decurg din dreptul UE pertinent. Așadar, prin natura sa, codul nu impune obligații, servind exclusiv ca orientare în conformarea celor stipulate de RIA, fără a crea altele noi, fără a le extinde pe cele existente sau fără a impune sarcini suplimentare sau a depăși câmpul de aplicare al actului legislativ unional-european. Primele sale două capitole – referitoare la transparență și la drepturile de autor – se adresează tuturor furnizorilor de modele de IA de uz general, în timp ce ultimul, cel de-al treilea, vizând siguranța și securitatea, privește un număr limitat de furnizori ai celor mai avansate modele, sub rezerva dispozițiilor AI Act, respectiv cele cu risc sistemic.

Capitolul privind transparența propune un model de formular de documentare convivial, care permite furnizorilor de a documenta în mod facil informațiile necesare spre a se conforma obligației impuse de legislația privind inteligența artificială furnizorilor de modele în scopul de a

---

⁷ *Mission CSPLA sur la mise en œuvre du règlement européen établissant des règles harmonisées sur l'IA*, prés. A. Bensamoun, dec. 2024.

⁸ A. Bensamoun, *Intelligence artificielle et culture : conjuguer l'IA différence*, în „Daloz IP/IT”, no. 3, mars 2025, p. 144.

garanta o transparență suficientă. Cel referitor la dreptul de autor oferă furnizorilor soluții practice pentru a-și îndeplini obligațiile reglementare vizând stabilirea unei politici de conformitate cu dreptul UE privind dreptul de autor.

Odată aprobat de statele membre și de Comisia Europeană, furnizorii de modele de IA de uz general care vor semna în mod voluntar codul vor fi în măsură să demonstreze respectarea obligațiilor pertinente ale legislației privind IA aderând la cod. În acest mod ei vor beneficia de o reducere a sarcinii administrative și de o securitate juridică sporită în raport cu furnizorii care își vor putea proba conformitatea prin alte mijloace.

În perspectiva unei atari atenții deosebite acordate subiectului, avizul politic asupra aceleiași probleme, elaborat pe baza raportului C. Morin-Dessaulley, din 14 mai 2025 al Senatului Franței, manifestă preocuparea față de tendința de diminuare a exigențelor în materie de drepturi de autor și a celor conexe lor, în cadrul celei de-a treia versiuni, din martie 2025, a codului de bune practici în materie de IA și a corolarului său, modelul de rezumat suficient de detaliat. Cerința transparenței asupra datelor utilizate și exigența de evaluare și de atenuare a riscurilor sistemice, din care fac parte și cele vizând drepturile fundamentale, democrația și statul de drept, nu sunt opționale, ci reprezintă o obligație juridică ce se impune ca atare⁹. La rândul său, doctrina consideră că o asemenea abatere întrevine posibilitatea recurgerii la contencios, în condițiile în care se înregistrează nerespectări de acest gen. Mai precis, se apreciază că transparența trebuie să fie văzută ca un principiu matricial, ce permite punerea în aplicare a drepturilor, a dreptului ca atare. Respectarea unui drept în general (ori proba atingerii sale) în caz de uz al sistemelor de IA nu ar putea fi garantat fără transparență, cu riscul de a se schimba în simplă declarație de principii. Legătura între efectivitate și transparență este astfel esențială. Și mai fundamental, fără transparență ne așteptăm la intervenția dreptului la acțiune¹⁰, principiul esențial al unei societăți democratice, consacrat prin art. 6 al Convenției europene a drepturilor omului și de art. 47 al Cartei drepturilor fundamentale a UE. Imposibilitatea de a veni cu proba e susceptibilă de a aduce atingere înseși existenței dreptului, în special a dreptului de proprietate de care beneficiază titularii de drepturi. Dacă opacitatea face imposibilă orice acțiune judiciară, problema care se ridică e aceea de a ști cum remediem situația, în special prin mecanisme menite să ușureze sarcina probei.

Transparența e, din acest punct de vedere, considerată prealabilul indispensabil emergenței unei piețe. Și aceasta întrucât niciun sistem nu poate pretinde la perenitate, fără a respecta lanțul de valoare. Crearea unei piețe etice și competitive e, deci, nu numai o nevoie aferentă, ci și o necesitate pentru a instaura securitatea juridică.

2.3. Raportul EUIPO: The development of generative artificial intelligence from a copyright perspective. European Union Intellectual Property Office (EUIPO) a publicat, în aprilie 2025, raportul privind inteligența artificială generativă din perspectiva copyright-ului, care vizează a clarifica modul în care sistemele de GenAI interacționează cu dreptul de autor pe plan tehnic, juridic și economic. Se examinează felul în care conținuturile protejate de dreptul de autor sunt utilizate în modelele de antrenament, care este cadrul juridic aplicabil al UE, cum creatorii își pot prezerva drepturile lor grație mecanismelor de dezactivare și ce tehnologii există pentru a marca ori a identifica rezultatele generate de IA. Se explorează, de asemenea, posibilitățile de licență și emergență potențială a unei piețe funcționale pentru datele de antrenamente ale IA. Până la sfârșitul anului, EUIPO va lansa Copyright Knowledge Centre. În ceea ce privește IA generativă, acest nou centru va furniza titularilor drepturilor de autor informații clare și practice asupra modului în care

---

⁹ *Code de bonnes pratiques en matière d'IA : un risque pour les industries culturelles et les médias !*, 15 mai 2025.

¹⁰ A. Bensamoun, *To be or not to be...transparent - Pour un principe matriciel de transparence dans l'environnement numérique*, „Droit-actu”, 3 dec. 2023.

operele lor vor putea fie utilizate în dezvoltarea IA generative și a manierei în care pot să-și genereze și să protejeze în mod eficient activele lor intelectuale. De asemenea, se va oferi o platformă părților interesate, permițându-se creatorilor, dezvoltatorilor și instituțiilor să-și partajeze nevoile, să-și identifice lacunele și să-și exploreze posibilitățile de cooperare.

2.4. Rapoartele CSPLA: IA și drepturile de autor. Consiliul Superior al Proprietății Intelectuale și Artistice (CSPLA) din Franța a publicat, la finele lunii mai 2025, două rapoarte referitoare la chestiunea remunerării conținuturilor culturale utilizate de serviciile de IA. Exploatarea conținuturilor culturale fără autorizație, IA generează preocupări de ordin juridic, economic și cultural. În fața acestor riscuri se propune structurarea unei piețe echitabile și transparente pentru încadrarea utilizării acestor conținuturi. Raportul juridic (asigurat de A. Bensamoun și J. Groffe-Charrier) încurajează și prezintă măsuri și instrumente pentru susținerea titularilor drepturilor: dreptul la acțiune trebuie să fie sanctuarizat, sprijinindu-se pe transparența IA și *via* de mecanisme juridice identificate. În faza precontencioasă, un mediator pentru inteligența artificială ar putea favoriza concilierea între părți, fără a exclude accesul la judecător. Rolul său ar putea include, în special, colectarea de informații, cu respectarea secretului afacerilor, propunerea de recomandări și o legătură cu autoritatea națională în materie de concurență. Pentru faza contencioasă sunt preconizate trei levieri: o prezumție de utilizare (din momentul stabilirii unui fascicol de indicii serioase, opera fiind prezumată a fi fost utilizată de IA), o acțiune colectivă (de grup) în scopul de a favoriza demersurile judiciare ale organismelor reprezentative și posibilitatea acordată judecătorului de a dispune producerea de probe. Se apără gestiunea individuală, completată cu una colectivă voluntară și se înlătură licențele (convenite sau legale), gestiunea colectivă obligatorie sau excepția compensată; contractul trebuie să rămână central pentru a adapta remunerația la uzaje, faza de utilizare, tipul de conținut și talia IA vizate. Se sugerează ca prestatorii să poată agreea oferta și eliberarea autorizațiilor. Calitatea și cantitatea datelor ar trebui să fie garantate, recomandând crearea de dataseturi adnotate, pilotate de titulari, redându-le o putere de negociere. Raportul economic (întocmit de J. Farchy și B. Blain) tratează riscul de prăbușire a modelului dacă nu e alimentat cu date fiabile și umane. Referitor la valoarea datelor, se propune numai o cartografiere a piețelor pertinente asupra cărora să se întemeieze partajul valorilor puse pe agendă. De asemenea, se alertează autoritățile publice în privința urgenței unui acompaniament social al creatorilor cei mai afectați de pierderea veniturilor.

III. Elemente de drept comparat. Contribuția jurisprudenței și practici americane

Raportul dintre drepturile de autor și provocările IA așteaptă răspunsuri juridice tridimensionale – reglementare, jurisprudențiale și doctrinale – în primul rând la nivelul și în spiritul celor trei mari „imperii” de normativizare dominante mondial în materie – european, cu perspectiva mondială a unei a treia căi privind IA, american și chinez, corespunzătoare și statutului geotehnologic al IA, cu particularitățile aferente, declinările corespunzătoare în planurile subsecvente, inclusiv cel național. Din acest punct de vedere, o relevanță deosebită o reprezintă răspunsul american, caracterizat (definitiv) prin opțiunea dereglementării, perimetrul dominant al normelor voluntare și rolul decisiv al jurisprudenței (rolul edificator al precedentului judiciar în virtutea apartenenței la sistemul de *common law*). La actualul moment de avans tehnologic și progres juridic, contextul american prezintă dezvoltări jurisprudențiale și de practică administrativă relevante, în pofida modelului reglementar, promovat dinamic și masiv de noua administrație federală de la Casa Albă, în coaliție inedită și specifică cu gigantul tech.

1. Protecția conținuturilor generate de IA în jurisprudența din SUA. O primă și relevantă poziționare jurisprudențială, având în vedere rapida dezvoltare a tehnologiilor, a privit problema protecției operelor create de IA. Așadar, cum poate fi protejată o operă care nu are un autor real? Anumite elemente de răspuns apar deja în jurisprudența și practica din SUA unde US Copyright Office condiționează accesul la protecția oferită de copyright de demonstrare a unei „contribuții umane semnificative”¹¹. Același organism, prin hotărârea sa din 18 martie 2025 (cauza *Stephen Thaler v. Shira Perlmutter*, no. 23-523) a refuzat înregistrarea unui copyright pentru o operă prezentată ca fiind creată exclusiv de o inteligență artificială¹².

În decizia sa, instanța americană de reglementare începe prin a reaminti faptul că, copyright-ul aparține inițial autorilor și că protecția pe care o oferă nu subzistă decât în privința operelor de autor originale. Se precizează apoi că Copyright Act nu definește termenul autor, dar rezultă din prevederile sale că:

– autorul e o persoană fizică; se relevă, în special, capacitatea sa de a fi proprietar – autorul beneficiind de drepturi exclusive asupra operei sale rezultată din creația sa –, a avea o intenție, copii (urmași) etc. *A contrario*, a face din autor o mașină ar însemna a face „să intre pătratele în cercuri”;

– mașinile sunt unelte utilizate de către umani în procesul lor creativ, mai degrabă decât autori.

Curtea adaugă apoi, lăsând să se înțeleagă faptul că, în orice caz, cadrul juridic e clar și stabil, întrucât:

– Copyright Office are ca rol, în special, să edicteze reguli de aplicare a Copyright Act și că acestea cer, de foarte lung timp, paternitate umană pentru a obține înregistrarea unui copyright;

– interpretarea termenului de autor ca designând o persoană fizică și nu o mașină, era deja bine stabilită în perioada în care a fost adoptat Copyright Act și cu convingerea cu care legislatorul l-a aprobat.

În al doilea rând, Curtea se preocupă să respingă susținerile reclamantului Dr. Thaler, privind, cu precădere, faptul că:

– termenul de autor desemnează „pe cel care e la originea a, ori care creează un lucru”, cu argumentele precizate anterior;

– dispozițiile din „work made for hire”, adică ale muncii făcute în contul altuia, ar schimba această lectură. Or, aceste dispoziții prevăd că angajatorul sau persoana pentru care opera a fost preparată e considerat ca autor și nu că acesta e direct autor. Potrivit instanței, dacă voința legislatorului ar fi fost aceea de a face angajatorul în mod direct autorul operei, termenul „considerată” nu ar fi fost folosit;

– ar fi eronat ca exigența de partinitate umană să împiedice protecția acordată de Copyright Act unei opere realizate de o inteligență artificială. În acest caz, instanța argumentează că: a) copyright e destinat să beneficieze publicului, încurajând crearea de opere originale în scopul ca el să poată

---

¹¹ După ce a primit un prim refuz, artistul Ken Keirsej a ajuns în cele din urmă să-și protejeze opera grafică intitulată *A Single Piece of American Cheese*, cu toate că a fost generată cu ajutorul IA. Cererea a fost reevaluată, urmând să probeze implicarea sa activă în procesul creator.

¹² În fapt, Dr. St. Thaler a solicitat înregistrarea unui copyright pentru o imagine intitulată *A Recent Entrance to Paradise* generată de o IA, care a creat-o, și denumită Mașină de creativitate. În cererea sa, solicitantul desemna mașina sa ca unic autor al imaginii, precizând că aceasta o realizase în mod autonom și se declara titular de drepturi. Copyright Office a respins această cerere, pe baza exigenței de paternitate umană, care presupune ca o operă să fi fost creată în primul rând de o ființă umană, spre a putea fi eligibilă pentru înregistrarea unui copyright. Solicitantul a angajat mai multe demersuri, atât administrative, cât și judiciare, împotriva acestei decizii (Registration Program, Review Board și United States District Court for the District of Columbia). Toate aceste instanțe sesizate au confirmat poziția Oficiului.

beneficia, recompensarea autorului fiind secundară. Se adaugă faptul că exigența de paternitate umană nu interzice protecția operelor create de/ori cu asistența IA. Regula cere numai ca autorul acestei opere să fie o ființă umană – persoana care a creat, face să funcționeze ori utilizează inteligența artificială – și nu mașina ca atare. Curtea trimite, în acest sens, la liniile directoare ale Copyright Office, invocând faptul că acesta a luat unele decizii privind subiectul, apoi a înlăturat, din motive procedurale, chestiunea rolului pe care trebuie să-l joace IA pentru ca opera să fie protejată; b) el nu a demonstrat că din interdicția de a califica mașinile ca autor ar rezulta o diminuare a numărului creației de opere originale. Ea consideră că această interdicție incită ființele umane „a crea și a căuta drepturi exclusive asupra creațiilor pe care le realizează cu asistența IA”, și că, la acest moment, mașinile nu răspund la o stimulare economică; c) opțiunea Congresului SUA de a nu modifica legea din 1976 pentru a autoriza o paternitate a inteligenței artificiale „ar putea să fie considerată ca o achiesare la interpretarea judiciară dată legii privind inteligența artificială”; d) dacă exigența de paternitate umană ar veni să ridice dificultăți, problema ar trebui să fie adresată Congresului și nu Curții, căreia, conform Constituției SUA, îi revine competența să definească întinderea copyright-ului federal, și Copyright Office, căruia îi aparține atribuția de a consilia legislatorul în privința unor atari subiecte.

În al treilea rând și în fine, Curtea respinge argumentele alternative ale reclamantului Dr. Thaler, potrivit cărora:

– ar putea beneficia de un copyright întrucât Mașina de creativitate ar fi angajată sa; Curtea a precizat că exigența paternității umane cere ca toate operele originale să fie create, în primul rând, de o ființă umană, chiar cele create pe seama altuia;

– susținerea că ar fi autor de imagine obiectul disputei juridice de față pentru că ar fi cel al mașinii care a generat-o e respinsă, în sfârșit, din rațiuni procedurale.

1.1. Poziția dreptului european în privința protecției operelor generate exclusiv de o inteligență artificială. La momentul actual al dezvoltării reglementărilor juridice pertinente și al evoluției jurisprudenței aferente, pare foarte puțin probabil o atare perspectivă, având în vedere cele două exigențe fundamentale: cea a unei opere originale și, respectiv, noțiunea de autor să fie valabilă și în privința dreptului UE. Într-adevăr, protecția dreptului de autor are ca obiect o operă și e condiționată de faptul ca aceasta să fie originală. Jurisprudența Curții de Justiție a UE (CJUE) consideră originală o operă care este „creația intelectuală a autorului său” (CJCE, hotărârea din 16 iulie 2009, cauza Infopaq International A/S, C-5/08, pct. 37); o creație intelectuală e proprie autorului său „atunci când ea reflectă personalitatea acestuia”, ceea ce e cazul dacă autorul a putut exprima capacitățile sale de creație în timpul realizării operei, efectuând alegeri libere și creative” (CJUE, hotărârea din 1 decembrie 2011, cauza Painer, C-145/10, pct. 88-89, 94 și 99). De asemenea, instanța de la Luxemburg a statuat în jurisprudența sa că operațiunea de calificare a operei e rezervată „elementelor care sunt expresia unei atari creații intelectuale”, precizând că incumbă judecătorului național să verifice dacă, în timpul elaborării, autorul a putut efectua alegeri libere și creative apte să transmită cititorului originalitatea obiectelor în cauză, o atare originalitate decurgând din opțiunea, din dispoziția și din combinarea de cuvinte prin care autorul a exprimat spiritul său creator într-o manieră originală și a ajuns la un rezultat ce constituie o creație intelectuală” (CJUE, hotărârea din 29 iulie 2019, cauza Funke-Medien NRW, C-469/17). Personalitatea și spiritul creator al autorului, caracterul intelectual al unei creații și libertatea creativă căutată par a fi atașate umanului și străine mașinii. Decizia Curții americane precizând că mașinile sunt lipsite de intenție adăugată, confirmă o atare poziție.

Referitor la noțiunea de autor, analiza de drept comparat ne arată că acesta trebuie să poată fi titular de drepturi, pe care legea i le conferă, or IA lipsită de personalitate juridică nu e capabilă de o atare capacitate. Referitor la opera creată de o ființă umană cu ajutorul inteligenței artificiale, aceasta ar

putea fi, cel puțin din punct de vedere teoretic, protejată de dreptul de autor. Problema ce s-ar ridica în această privință e aceea de a ști cum ar fi apreciat criteriul originalității.

În orice caz, în plan factual, din ce în ce mai mult se impune a nu generaliza și a distinge între situații; așa, de exemplu, crearea unei opere asistate de IA pare a putea lua mai multe forme, ceea ce va presupune a se aprecia de la caz la caz.

Din perspectivă juridică, va fi necesar să păstrăm ideea că dreptul de autor protejează o formă originală și nu permite monopolizarea ideilor. Se va conveni astfel a se proceda la analiza fiecărei situații și a recurge la legătura între forma a cărei originalitate e revendicată și implicarea autorului, evitându-se acordarea de monopoluri prea vaste, revenind la monopolizarea ideilor.

Se consideră că, în practică, identificarea unei opere generate de inteligența artificială nu va fi ușoară. Nu va fi surprinzător de văzut că teza conform căreia contribuția IA ucide, nu va fi invocată numai pentru a evita lungile dezbateri.

2. Raportul US Copyright Office (USCO) privind dreptul de autor și IA. La 6 mai 2025, US Copyright Office (USCO), Biroul (Oficiul) SUA pentru dreptul de autor, a publicat a treia parte a raportului său privind dreptul de autor și inteligența artificială (IA), după ce prima s-a concentrat asupra replicilor digitale, iar cea de-a doua a abordat protecția, prin dreptul de autor, a creațiilor asistate ori generate de IA. De această dată, analiza a vizat chestiunea spinoasă a intersecției dintre antrenamentul sistemelor de IA generative și dreptul de autor. Documentul se sprijină, în special, pe comentariile a numeroși actori consultați de USCO și evocă mai multe teme, începând cu o evaluare tehnică detaliată.

Pentru început, raportul expune și explică potențialele atingeri ale dreptului de autor pe care le pot provoca sistemele de IA. Referitor la tratarea și colectarea de date, se subliniază că cea mai mare parte a răspunsurilor primite sunt de acord să estimeze că reproducerea realizată în cursul procesului de curare și de colectă a datelor implică dreptul de reproducție, și aceasta chiar dacă datele sunt apoi suprimate după antrenament.

Referitor la procesul de antrenament al modelelor, USCO consideră că acesta pune în discuție dreptul de reproducție; sunt detaliate mai multe operațiuni tehnice care induc realizarea de copii și deci implică un atare drept. De exemplu, se estimează că antrenamentul presupune o aducere la zi iterativă și luare în considerare a ponderilor modelului, ceea ce poate conduce la încorporare de copii de opere în aceste ponderi. De aceea, se consideră că reproducția ulterioară a lor, chiar de către terții implicați în antrenament, ar putea să constituie o contrafacere, dacă aceste ponderi conțin expresii protejate. În consecință, atunci când un model e capabil să genereze, fără asistență externă, reproduceri textuale ori substanțiale, de exemplu de antrenament, USCO estimează că e rezonabil a concluziona că aceste conținuturi sunt codate în aceste categorii. În această situație, pentru a determina o nerespectare a dreptului de reproducție, se pune problema de a ști dacă stabilitatea ponderilor modelului permite instituirea operelor *via* un soft. În caz afirmativ, chiar dacă operele nu sunt perceptibile în mod direct, în raport se explică faptul că respectivele opere pot să fie considerate ca fixate și reproductibile de o mașină.

Documentul abordează, de asemenea, chestiunea memorizării expresiei protejabile de ponderile unui model, în special față de operele derivate. Unele răspunsuri primite de Birou afirmă că ponderile nu sunt decât abstracții ori transformări de date de antrenament și deci că modelele nu reprezintă niciun aspect protejat de opere originale. Jurisdicțiile americane sesizate cu această problemă au ajuns la concluzii divergente. De exemplu, în cauza *Kadrey c/Meta Platforms*, acuzațiile potrivit cărora modelele Llama ar conține opere derivate au fost considerate absurde („nonsensical”, District Court N.D. California, 20 nov.2023, *Kadrey c/Meta Platforms* no. 3:23-cv-03417). Invers, în cauza *Andersens c/Stability AI*, alegațiile potrivit cărora copiile ori

elementele protejate ar rămâne, sub o formă sau alta, în model, au fost admise. Biroul a conchis în privința acestei chestiuni în sensul că existența unei nerespectări a dreptului de reproducere ori a celui de opere derivate depinde de prezența unei expresii protejabile memorizate în ponderi. Astfel, chiar dacă antrenamentul unui model plecând de la opere protejate implică dreptul la reproducție, copia ponderilor constituie o infracțiune numai dacă ea rezultă dintr-o similaritate substanțială cu operele de origine.

În fine, raportul evocă chestiunea generației augmentate de recuperare, *retrieval augmented generation* (RAG). Utilizarea unei RAG permite optimizarea rezultatului unui mare model de limbaj. Ea operează, în general, în două moduri: fie dezvoltatorii integrează documentele într-o bază de date internă la care modelul accede pentru extragerea informațiilor pertinente în timpul generației, fie sistemul interoghează în mod direct sursele externe pentru a recupera conținutul necesar (de exemplu, motoare de căutare). Potrivit USCO, utilizarea de RAG implică reproducerea de opere protejate de dreptul de autor, inclusiv atunci când sistemul copiază conținutul extras la momentul generației pentru a augmenta răspunsul său.

2.1. Analiza factorilor doctrinei fair use. În raport este antamată apoi problema antrenamentului IA generative în raport cu doctrina *fair use* și a factorilor săi, recunoscându-se faptul că diferitele etape ale dezvoltării și implementării IA cer analize juridice distincte. Dacă identificarea precisă a actelor de reproducere, precum cel de compilație a unui set de date ori antrenament e esențială, aceste acțiuni nu constituie, în general, o finalitate în sine. Evaluarea trebuie deci să se înscrie în cadrul utilizării globale a sistemului. Chiar dacă punerea în balanță a ansamblului diferiților factori ai *fair use* „în lumina obiectivelor dreptului de autor” e de resortul tribunalelor USCO observă că este probabil ca primul și cel de-al patrulea factor să aibă o greutate considerabilă în analiză, așa cum se subliniază și în jurisprudență.

Analiza primului factor implică pe cea a scopului și naturii utilizării. Pentru a determina acest factor judecătorul trebuie, în special, să analizeze natura transformativă și crucială a respectivei utilizări. Referitor la prima, chestiunea de a ști dacă copia unei opere în cadrul constituirii unui set de date de antrenament e transformativă depinde de uzajul final al acesteia. Potrivit documentului, antrenamentul unui model asupra unui corpus vast e, în general, de natură transformatoare. Totuși caracterul transformator e o chestiune de „grad”, care trebuie să fie apreciată în funcție de finalitățile modelului și de modul său de implementare. Astfel, antrenamentul în vederea unei utilizări în scopuri de cercetare ori într-un mediu restrâns nesubstitutiv e mai ușor de calificat ca fiind transformativ. Invers, a antrena un model să genereze ieșiri în mod substanțial similare operelor protejate, tinde a reduce caracterul transformativ, în afară, de exemplu, de scop pur parodic. Între aceste extreme, numeroase utilizări sunt de o natură transformatoare modestă. De exemplu, a antrena un model să producă conținut vizând un public similar celui al operelor aflate la sursă, fără o reproducere în mod explicit a elementelor protejate, nu constituie decât o transformare moderată. În sfârșit, cum modelele generative pot avea utilizări deopotrivă transformative și netransformative, stabilirea de garanții tehnice poate întări argumentul în favoarea unui uzaj transformativ, restrângând capacitatea modelului de a îndeplini funcțiile operei de origine. USCO procedează apoi la o analiză separată privind RAG. Aceasta extrage informații specifice în funcție de relevanța lor contextuală, pentru a răspunde la o cerere a unui utilizator. O atare utilizare apare, atunci, mai puțin transformatoare, în special în situația în care sistemul generează rezumate sau versiuni abreviate de opere protejate, în loc de a se referi la aceste surse prin legături de hipertexte. Se concluzionează, în această privință, respingându-se două argumente în mod frecvent avansate în favoarea caracterului transformativ al antrenamentului sistemelor de IA. Pe de o parte, ideea potrivit căreia acest antrenament ar fi în mod intrinsec transformator, întrucât, nu e destinat unor scopuri expresive, e considerată eronată. De exemplu, metodele ce

permit generarea de imagini sunt antrenate plecând de la conținuturi estetice, în mod precis pentru a genera producții estetice. În măsura în care aceste modele pot să producă conținut expresiv sau reproduc expresii protejate, antrenamentul lor nu poate să fie considerat ca lipsit de o intenție expresivă. Pe de altă parte, se respinge analogia între învățarea automatizată și cea umană. Ca urmare, doctrina lui *fair use* nu se extinde, în mod automat, la toate formele de învățare umană. USCO consideră că antrenamentul unui sistem de IA diferă de învățarea umană pentru că, acolo unde umanul reține impresii subiective și imperfecte, antrenamentul modelului generat de copii fidele poate să analizeze o vastă cantitate de opere într-un timp extrem de scurt, producând apoi conținuturi la o scară și cu o viteză mult superioare celor ale activității umane.

În privința *naturii comerciale*, analiza pertinentă vizează evaluarea echității uzajului operelor protejate într-un scop lucrativ fără compensație financiară pentru titularul de drepturi. În acest sens, o situație importantă e considerată a fi aceea de a ști cazul în care seturile de date sunt constituite ori utilizate în scopuri de cercetare necomercială, apoi refolosite în contexte comerciale. Mai multe răspunsuri obținute avertizează împotriva acestei „înălbiri de date”, arătându-se că ea ar putea masca un uzaj efectiv comercial. S-a ridicat, de asemenea, și chestiunea influenței finanțării private de către entități cu scop lucrativ, în privința proiectelor de cercetare pretins necomerciale. Ținând seama de multiplicarea actorilor și de rolul etapelor în dezvoltarea sistemelor de IA, s-a conchis că e necesară o evaluare precisă a naturii fiecărei utilizări. Crearea, reproducerea și distribuirea de ansambluri de date, precum și difuzare de pondere de modele, pot releva entități distincte, ale căror activități variază în termeni de finalitate comercială. Astfel, caracterul comercial al unei situații nu depinde exclusiv de statutul juridic al entității, ci de obiectivul urmărit de uzajul în chestiune, ceea ce impune descompunerea lanțului de valoare. De pildă, o întreprindere cu scop lucrativ poate antrena un model în scopuri de cercetare, publica rezultatele sale ori difuza în mod liber ponderile modelului, fără o exploatare comercială. Invers, o organizație cu scop nelucrativ poate acționa într-unul lucrativ, monetarizând în mod direct seturile sale de date ori modelele aferente, prin licențe ori abonamente. Așadar, analiza nu trebuie să se fondeze pe statutul entității, ci pe finalitatea concretă a utilizării.

Cel de-al *patrulea factor* constă în a determina efectul utilizării pe piață a potențialului ori a valorii operei. Se impune luarea în considerare nu numai a piețelor actuale, ci și a piețelor derivate potențiale pe care le dezvoltă, în general, contractorii de opere originale ori le autorizează alți dezvoltatori.

Referitor la *diluarea pieței*, USCO subliniază faptul că viteza și scara de generare a conținuturilor de către sistemele de IA prezintă un risc important de diluare a pieței pentru operele similare celor utilizate în timpul antrenamentului. Acest prejudiciu poate decurge nu numai din reproducția directă, ci și din generarea de conținuturi apropiate stilistic de operele de origine. Chiar dacă stilul nu e protejat ca atare de dreptul de autor, imitarea sa poate afecta valoarea comercială a creațiilor originale. Această amenințare este cu atât mai importantă cu cât sistemele de IA pot produce conținuturi stilistic greu de deosebit pentru marele public, antrenând o concurență directă cu autorii a căror operă a servit antrenamentului.

Acordarea de licențe constituie un element central al modelului economic în numeroase industrii culturale. Chiar dacă piețele de licență sunt încă emergente și dependente de contexte, raportul subliniază că elementele disponibile sugerează că există ori sunt susceptibile din punct de vedere rațional ca ele să se formeze „pentru anumite tipuri de opere, de utilizări ori de modele”. Cu toate acestea rămâne incert dacă respectivele piețe pot să se dezvolte pentru toate tipurile de opere ori de modele, la scara necesară. În consecință, în unele sectoare, lipsa de infrastructuri adaptate și costurile de tranzacție pot, în anumite cazuri, excede valorii operelor pentru antrenament. Atunci când licențele sunt disponibile pentru antrenamentul modelelor, absența autorizării va apăsa asupra

fair use în privința celui de-al patrulea factor. Dimpotrivă, dacă obstacole structurale fac impracticabilă acordarea de licențe pentru anumite tipuri de opere ori de uzaje, absența de piață funcțională atenuează riscul de prejudiciu și ar putea favoriza *fair use*.

Ca o concluzie, raportul USCO anticipează că majoritatea utilizărilor de sisteme de IA se va situa într-o zonă gri, necesitând o evaluare de la caz la caz. Demersul de față se înscrie, de altfel, într-un context instituțional particular, marcat de recenta concediere a directoarei Biroului, decizie contestată în justiție.

3. Inițierea jurisprudenței americane privind IA „fair use”. Prin două decizii, din 24 și, respectiv, 25 iunie 2025, două tribunale federale americane, prin judecătorii W. Alsup (districtul de nord al Californiei) și V. Chhabria (districtul San Francisco), au statuat că utilizarea de cărți pentru a antrena un model de IA nu e ilegală, inaugurând astfel jurisprudența pertinentă într-o problemă juridică-cheie, aferentă raportării drepturilor de autor la aplicațiile tehnologiei IA, mai precis delicata chestiune a reaproprierii materialului existent de modelele de limbaj de inteligență artificială, precum Claude ori ChatGPT.

În prima cauză (United State district Court, Northern district of California, Andrea Bartz, Charles Graeber and Kirk Wallance Johnson v. Anthropic PBC, no. C 24-05417, 23 June 2025), în fapt, s-a reținut că Anthropic a teledescărcat în mod gratuit milioane de cărți protejate de dreptul de autor sub formă digitală, plecând de la site-uri pirat de pe Internet. Întreprinderea, de asemenea, a cumpărat cărți protejate de dreptul de autor (din care unele formau o dublă folosință cu cele obținute de pe site-urile pirat), au scanat fiecare pagină și le-a stocat în fișiere digitalizate și consultabile, în scopul constituirii unei biblioteci centrale, care să regrupeze toate cărțile din lume, spre a le conserva. Plecând de la această bibliotecă centrală astfel constituită, întreprinderea de IA a selecționat diverse ansambluri și subansambluri de cărți digitalizate în vederea formării de diverse mari modele lingvistice în curs de dezvoltare pentru a alimenta serviciile sale de IA. Unele din respectivele cărți au fost scrise de autorii reclamanți, care au intentat acțiunea pentru nerespectarea dreptului de autor. În cadrul judecății sumare, chestiunea era aceea de a ști în ce măsură utilizarea operelor în cauză ar putea aparține lui *fair use* (utilizării rezonabile). Potrivit tribunalului, utilizarea în scopuri de formare, chiar de conversie a formatului pe hârtie într-unul digital, sunt utilizări echitabile. Cu toate acestea, copiile piratate ale bibliotecii se consideră că nu aparțin unui caz de *fair use*. Faptul că Anthropic a cumpărat apoi un exemplar al unei cărți mai înainte furat de pe Internet nu o exonerează de răspunderea sa pentru furt, dar aceasta poate avea consecințe asupra cuantumului daunelor-interese egale. Judecătorul cauzei, W. Alsup, a estimat că firma respectivă a transformat într-atât conținutul cărților, încât nu contravine legislației în vigoare din SUA în materie, o atare tehnologie fiind una dintre cele mai transformatoare din cele cunoscute de omenire până acum. Totodată, s-a arătat că dacă recurgerea la aceste cărți pentru a forma Claude nu era ilegală, nu era însă și cazul versiunii operelor piratate *on-line* utilizate pentru a proceda la zisa formare. Validând principiul lui „fair use” pentru antrenamentul IA, magistratul federal remarca cum că „Plângerea autorilor e asemănătoare celei a unor oameni care s-ar plânge de faptul că învățându-i pe elevi să scrie s-ar ajunge la o explozie de opere concurente celor ale lor”, adăugând că legea privind copyright-ul nu are ca scop „să protejeze autorii contra concurenței”. Întreprinderile de IA susținuseră că modelele și asistenții de IA, precum ChatGPT, Claude (Anthropic) ori Gemini (Google) ar fi precum autorii care au citit numeroase cărți (sau articole), ori au vizionat fotografiile, videoclipuri etc. și care apoi au creat un conținut distinct de operele de plecare, spre deosebire de o reproducție. Se estima deci, că controlul tehnic să poarte numai asupra conținuturilor produse („output”) în scopul de a evita contrafacerea și plagiatul.

Comentând decizia, specialistă franceză a temei, prof. Alexandra Bensamoun, citată de „Le Monde”, preciza că aceasta „vine să spună că utilizarea de conținuturi fără autorizație nu e *fair use*” și „deci întreprinderile de IA trebuie să adune autorizații și să încheie licențe (eventual plătite). E ceea ce cer persoanele îndreptățite. Căci cum altfel, dacă nu ar avea un acces licit la conținuturi?”¹³.

În cealaltă cauză, ca răspuns/soluționare a plângerii a doisprezece autori (printre care Ta-Nehisi Coates ori Richard Kadrey), judecătorul Chhabria a apreciat, la rândul-i, că antrenamentul modelelor de IA al Meta asupra unei vaste baze de date de cărți, reunite fără autorizație corespunde unei utilizări „rezonabile” („*fair use*”) a copyright, versiunea americană a dreptului de autor. Totuși, magistratul a ținut să specifice că decizia sa sancționează mai ales faptul că „reclamantii au utilizat proaste argumente”. Un unghi „potențial câștigător”, a adăugat el, ar fi putut să fie a pleda „diluarea pieței”, arătând că IA ar putea „să reducă în mod radical pentru umani incitarea de a crea”.

4. Alte evoluții în planul dreptului comparat. În pofida confuziilor și incertitudinilor provocate la re poziționările geotehnologice din acest an, care au generat rețineri și amânări de reglementări și, în orice caz, renunțări și tergiversări sub semnul evitării unor așa-zise obstacole administrativ-normative în calea inovării, se înregistrează și unele progrese, impuse cu precădere sub imperiul presiunii realităților. Astfel, într-o perspectivă parțială, în lupta împotriva *deepfakes* au fost edictate condiții speciale și chiar interdicții (SUA, Coreea de sud) în privința difuzării conținuturilor (imaginilor) pornografice. Într-o manieră mai globală de abordare a problematicii complexe a drepturilor de autor și revoluția IA, noua preconizată lege a dreptului de autor din Danemarca, aflată acum în stare de proiect, propune o viziune holistică și radicală având ca pivot consacrarea legislativă a dreptului fiecăruia la propriul său corp, la trăsăturile feței și la propria-i voce. În virtutea sa, potrivit opiniei specialiștilor domeniului, s-ar putea refuza, ca urmare a unei baze juridice clare, fotocopierea digitală și utilizarea în tot felul de scopuri a aplicațiilor IA spre utilizarea rețelelor sociale în vederea preluării conținuturilor privind identitatea persoanelor și a dreptului de autor¹⁴. Pe lângă impactul evident la nivelul dreptului UE, adoptarea reglementării daneze ar marca un puternic exemplu de model, cu o capacitate de influență remarcabilă în problemele aferente și de interes.

IV. Concluzii. Articulația juridică între IA generativă și drepturile de autor constituie o problemă din ce în ce mai importantă, complexă și în plină evoluție, cu o reglementare în curs, prin inițiative legislative de amploare, marcată de dezvoltări jurisprudențiale tot mai frecvente și de dezbateri teoretice aprinse. Totul pornește de la faptul că modelele de IA sunt antrenate adesea pe date conținând opere protejate, așa încât utilizarea lor fără autorizare poate constitui o încălcare a drepturilor de autor, cu consecințele juridice aferente. Se apreciază că în fața importantelor dificultăți juridice pe care le ridică respectarea drepturilor de autor în raport cu antrenamentul IA, reglementările UE nu oferă răspunsurile suficiente și întotdeauna adecvate. Textul directivei (UE) 2019/790, adoptat într-o perioadă când Open AI și produsul său far ChatGPT nu exista, ne apare astfel, în mod obiectiv, ca nefiind pe deplin adaptat la aplicațiile IA care, pentru a se antrena, se hrănește din imense volume de date, incluzând și cantități vaste de lucrări protejate, generând, în consecință, o puternică insecuritate juridică. Pe de o parte, persoanele îndreptățite se tem de a nu

---

¹³ Al. Piquard, *Droit d'auteur : les entreprises d'IA remportent deux victoires judiciaires partielles aux Etats-Unis*, „Le Monde”, 25 juin 2025.

¹⁴ E. Viniacourt, *Deepfakes et arnaques IA : le Danemark en passe d'accorder à ses citoyens un droit d'auteur sur leur propre corps*, „Liberation”, 20 Juin 2025.

fi remunerate în lipsa unei transparențe efective, care să le permită a ști dacă creațiile lor au fost utilizate de tehnologie, fără contrapartidă, pentru antrenarea instrumentelor de inteligență artificială. Pe de altă parte, furnizorii de IA nu sunt în măsură să cunoască dacă autorii au interzis în mod expres, printr-o clauză zisă de *opt-out*, utilizarea creațiilor lor și se expun astfel urmării judiciare. Pentru depășirea unui asemenea impas au fost formulate și avansate diverse propuneri. Așa, de exemplu, într-o analiză franceză se preconizează crearea, la nivel european, a unui organism neutru căruia furnizorii de IA să-i comunice, fără a încălca secretul afacerilor, lista conținuturilor utilizate de instrumentele lor, așa încât persoanele îndreptățite să poată fi informate. Acest organism ar lista, de asemenea, autorii care au semnat o clauză „opt-out”, pentru a se reduce riscul de litigii¹⁵.

În privința AI Act, acesta se rezumă la a prevedea obligații de transparență privind datele utilizate și impun o etichetare a conținuturilor generate de IA, în scopul unei mai bune încadrări a utilizării operelor protejate. În Europa, proprietatea intelectuală se întemeiază pe noțiunea de originalitate umană. O operă creată exclusiv de o IA nu poate, deci, în starea actuală a dreptului, să fie protejată de dreptul de autor. Această regulă se aplică chiar dacă acest instrument se bazează pe o lucrare algoritmică avansată ori pe o bază de date antrenată pe milioane de opere existente. În acest sens, jurisprudența din SUA a tranșat deja în favoarea tezei excluderii operelor IA de sub protecția copyright. Pe bătrânul continent discuția rămâne deschisă, dar primele tendințe sugerează că numai creațiile în care intervenția umană e dovedită, ar putea beneficia de o protecție juridică.

La nivelul dezbaterilor doctrinale, s-au exprimat și puncte de vedere referitoare la posibilitatea de a acorda drepturi conexe ori protecții alternative operelor produse de IA, cu condiția ca acestea să poarte o intervenție semnificativă din partea unui individ uman în procesul de creație. Așadar, în fața vidului juridic co-creația om-mașină poate fi considerată drept o pistă alternativă la dezlegarea dilemei. În paralel cu atari preocupări juridice, emerg soluții tehnologice menite să garanteze trasabilitatea creațiilor IA; una dintre cele mai promițătoare e watermarking-ul invizibil, care permite integrarea unei semnături digitale în imaginile și textele produse de IA. Alții explorează utilizarea blockchain-ului pentru a crea un registru imuabil de opere, asigurându-se astfel o probă de anterioritate în caz de litigii.

În lipsa unui cadru juridic stabil, se are în vedere dezvoltarea de strategii de protecție alternativă pentru diferite creații, mai multe inițiative fiind lansate în acest sens. Așa, de exemplu, s-au propus licențe specifice pentru conținuturile generate de IA, modele de certificare, în care fiecare operă creată de IA e însoțită de un istoric de creație detaliat, care să permită dovedirea că aceasta e fructul unei intervenții umane ori depunerea unei cereri de brevete, care ar putea constitui o soluție pentru a proteja anumite inovații (contrar dreptului de autor, care se bazează pe noțiunea de originalitate, acesta protejează o inovația tehnică). Nu în ultimul rând, se poate recurge la bune practici în scopul de a limita riscurile și de a anticipa evoluțiile reglementare. Se circumscriu unei atari perspective: verificarea originii conținuturilor IA (cu eliminarea la antrenament a datelor care nu sunt clar documentate), favorizarea modelelor de IA sub licență, co-crearea de IA mai degrabă de a le utiliza pasiv, informarea asupra evoluțiilor legislative, anticiparea litigiilor prin integrarea de clauze juridice specifice în contractele cu prestatorii de IA.

Asemenea constatări și evoluții converg spre concluzia că reglementarea problemei drepturilor de autor în contextul dezvoltării tehnologiilor de IA generativă rămâne una incompletă, însă printre chestiunile cele mai acute, care se impune a-și găsi rezolvarea prin instituirea unui regim juridic adecvat, menit a asigura securitatea juridică și satisfacerea echitabilă a intereselor părților

---

¹⁵ France, Assemblée nationale, Avis politique et communication, *L'impact de l'intelligence artificielle sur la culture*, 25 Juin 2025.

implicate și a promova o inteligență artificială de încredere și inclusivă¹⁶. Drepturile de autor ridică, în această privință, așadar, două problematici principale: liceitatea *input*-ului (intrării) a IA generative, adică a ști dacă e legitimă utilizarea operelor protejate prin respectivele drepturi, în cursul fazei de antrenament a tehnologiei emergente, iar apoi protecția juridică a *output*-ului (ieșirii), altfel spus a produselor care sunt generate și se află, la rândul-le, sub protecția legislației speciale. Determinantă devine deci, deopotrivă, gândirea protecției operelor existente și organizarea celei aferente operelor astfel generate, într-un mod corelat, compatibil și eficient. Din această perspectivă, la nivel european prioritar se conturează eliminarea decalajului de percepție și de exprimare a problemei de către directiva din 2019 și prevederile pertinente ale regulamentului din 2024 și, mai ales, a nivelului de evoluție tehnologică și implicațiile sale juridice, cel mai potrivit pe calea completării și adecvării textului celei dintâi, ca sediu principal al temei drepturilor de autor și a drepturilor conexe. În același orizont al abordării evolutive rămân de preconizat și prefigurată reglementar aspectele aceleiași ecuații, dar din perspectiva noilor forme de inteligență artificială și al impactului lor inedit asupra subiectului dreptului de autor. Așa-zisele creații ale IA fără nicio implicare umană devin, treptat, o realitate care nu mai poate fi ignorată și presupune o reacție juridică pe măsură, inclusiv și mai ales din nevoia păstrării controlului uman și a levierelor posibile și necesare în acest sens. Nu în ultimul rând, se ridică întrebarea în ce măsură se poate institui un regim juridic unitar, pentru cele trei categorii de creații – umană, mixtă (umană plus inteligența artificială) și de IA – ori se impun diferențieri particularizatoare, pe un fundal principal comun, modernizat.

---

¹⁶ Într-o *declarație comună*, semnată la 31 iulie 2025 de 38 principalele asociații mondiale de creatori (autori, artiști-interpreți, editori, producători și alți titulari de drepturi în materie), s-a exprimat insatisfacția față de corpul de reglementări pertinent, cu ocazia punerii în aplicare, la 2 august 2025, a unor prevederi ale AI Act și publicarea de către Comisia Europeană a codului de bune practici liniilor directoare și a modelului de rezumat suficient de detaliat al datelor de antrenament. Din punctul lor de vedere, dispozițiile reglementare și pachetul de punere în aplicare nu au ajuns la un compromis echilibrat și nu asigură o protecție semnificativă a drepturilor de proprietate intelectuală în contextul dezvoltării IA generative. Astfel nu se atinge obiectivul declarat al RIA de a se garanta un echilibru echitabil și realizabil și nici o transparență suficientă în privința operelor protejate prin drepturile de autor. N. Vulser, *IA Act: 38 associations mondiales de créateurs dénoncent une « trahison » des objectifs que l'Europe s'était assignés*, „Le Monde”, 2 août 2025.